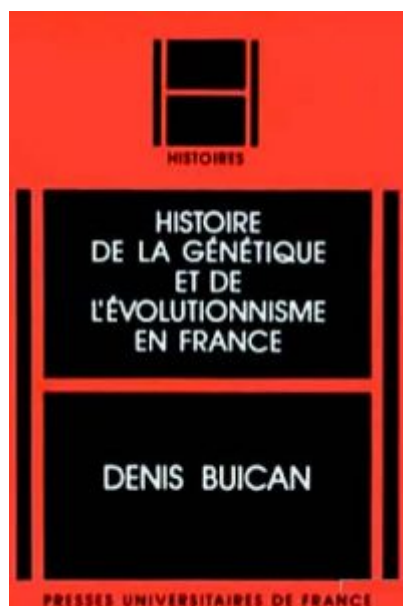

DENIS BUICAN - PELIGRAD

Denis Buican, născut la 21 decembrie 1934, în București, este în primul rând autorul unei noi teorii a evoluției, o teorie sinergică a evoluției.

Astfel el a devenit autorul unei noi teorii a cunoașterii, biognoseologia, care reactualizează teoria sintetică anterioară secolului XIX, o completează și o dezvoltă. El este, implicit, scriitor bilingv, biolog, filosof și istoric al științelor. Fiind fiul unui boier și filantrop din Mărginimea Sibiului, Dumitru Peligrad, tată pierdut în 1951 în închisoarea de la Caransebeș, el a prins de mic orientarea spre cultură, istorie, științe biologice și cercetare. De altfel, originea familiei Peligrad începe acum 400 ani, când cneazul jude Nicolae Peligrad a ctitorit școala din Săliște. Statuia și vila tatălui sunt donate și funcționează ca muzeu al valorilor în Săliște.

Fără un talent înăscut de scriitor de limbă română și franceză, demonstrând o sensibilitate originală, Denis Buican nu ar fi publicat și câteva volume de poezii, toate apropiate de filozofia și sensibilitatea, de ideea neantului, care rezultă din scrierile lui Arghezi, Blaga și Eminescu. Prin poezii scurte, foarte dense în idei, el redeschide perspectiva unui univers filozofic ce plasează cititorul în cel al marilor filozofi: Kant, Schopenhauer, Nietzsche, dar și în al celui cu care este contemporan în Franța, conaționalul Emil Cioran care trăia în Paris-Franța.

Aici facem legătura cu partea a doua a vieții și activității sale, când, la 35 de ani, Denis Buican se instalează la Paris în 1969, reușind să scape de regimul comunist din România. Ocazia plecării fiind dată de participarea la un congres internațional, unde era invitat să-și susțină referatul în franceză al tezei sale de doctorat, el se consacră unor ample studii în calitate de istoric și de filosof al științelor.

Studiile sale s-au consolidat într-o teză de doctorat de Stat intitulată Istoria geneticii și evoluționismului în Franța, teză ce a reprezentat o premieră în istoria veritabilă a acestei științe, demonstrând modul în care teoria evoluției a lui Jean-Baptiste Lamarck, în special Neo-Lamarckismul ce domina în Franța a împiedicat dezvoltarea geneticii în prima jumătate a secolului al XX-lea.

Și-a dobândit statutul francez în 1972, s-a realizat în Franța, dar primele sale studii referitoare la influența electricității asupra plantelor, efectuate ca inginer agronom din 1956, doctor în genetică în 1961, apoi cercetător științific și cadru didactic universitar s-au derulat la București. Denis Buican, pionier al radiogeneticii din România, a combătut teoriile evoluționiste cu tendințe materialiste ce fuseseră impuse fostelor democrații populare, începând din anul 1948. În prima sa carte publicată în 1969 - Biologie generală, genetică și ameliorare, nu ezită să atace teoria oficială a lui Trofim Denisovich Lysenko, un agrobiolog sovietic, care a dezvoltat între anii 1930-1960 o teorie pseudoștiințifică ce a dominat cercetarea în domeniul geneticii.

Astfel, în 1989, una din cele peste 50 de cărți ale lui Denis Buican, intitulată Revoluția evoluției a obținut Premiul Academiei Franceze.

De altfel, el recunoaște puternica afecțiune profesională și spirituală cu biologul Emil Racoviță, cercetător al faunei cavelor, care a demonstrat că în acestea poate exista și o involuție, că speciile pot evolua în sens negativ în condiții neadecvate. Teoria se răsfrânge cu multe certitudini și asupra mediului uman. Amintește în acest context de poezia eminesciană cu versul: vai de biet român saracu, îndărăt o dă ca racul.

Ca profesor, timp de două decenii, 1983-2003, de istorie a științelor la Universitatea Paris DCNanterre din Franța, profesorul Denis Buican pledează în domeniul educației pentru o veritabilă meritocrație, bazată pe respectarea valorii individuale, selecția valorilor, pe selecția selecționatorilor și egalitatea șanselor. În 1997, prezidează secția Biologie și științe medicale a celui de-al XX-lea Congres Internațional de Istorie a Științelor din Liège.

Rămâne memorabilă remarcă Prof. dr. Denis Buican Peligrad despre inversarea valorilor în societatea modernă făcută în cadrul unui interviu la Televiziunea Română: „Este o lume în care cinstea și adevărul nu aduc decât ponoase, iar dacă ești necinstit se pare că ai numai foloase, sau ca să mă exprim și mai clar, dacă dai miere găsești fiere, dacă dai fiere găsești miere”.

Cărțile lui Denis Buican, editate în peste patru limbi, au făcut cunoscută teoria sinergică a evoluției, au îmbogățit cunoașterea, iar cele două doctorate luate în Franța, 1970 în științe naturale la Universitatea din Paris și 1983 - doctorat în științe umane la Sorbona, au contribuit la formarea filosofică și apropierea de Eliade, Ionescu, Cioran, ultimul originar și el din Mărginimea Sibiului, satul Rășinari, vecin cu Sălișteștii natală. Creația științifică și filozofică a lui Denis Buican referitoare la Selecția multipolară extinsă la teoria sinergică au făcut ca împreună să fie o teorie biologică generală aplicabilă și societății umane, cu multe mesaje orientate spre mersul actual al societății.

VIOREL GAFTEA